

הרב משה ליב הכהן הלבפשט

פרשת חיי שרה

שידוכים

מה לחפש בבחירת בן או בת זוג?

"ואברהם זקן בא בימים וה' ברך את אברהם בכל. ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו המושל בכל אשר לו שים נא ידך תחת ירכי. ואשביעך בה' אלהי השמים ואלהי הארץ אשר לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני אשר אנכי יושב בקרבם. כי אל ארצי ואל מולדתי תלך ולקחת אשה לבני ליצחק. ויאמר אליו העבד אולי לא תאבה האשה ללכת אחרי אל הארץ הזאת, ההשב אשיב את בנך אל הארץ אשר יצאת משם. ויאמר אליו אברהם השמר לך פן תשיב את בני שמה" (בראשית כד, א-י).

אברהם אבינו מורה לעבדו אליעזר לחפש אשה לבנו יצחק מבנות ארצו ומולדתו ולא מבנות הכנעני אשר הוא יושב בקרבם. וכי לא היה יכול למצוא אשה מתאימה בעלת חסד בכל בנות כנען? מה היה כל כך גרוע בבתו של אליעזר עצמו שהיה תלמידו הנאמן של אברהם אבינו שחי חיים של אמונה בה', חיים של חסד ברמה הגבוהה ביותר, חיים של מסירות לאחרים, רוחנית וגשמית, בת שגודלת וצומחת בבית כזה לא מתאימה ליצחק? ולעומת זאת, להיכן שולח אותו אברהם אבינו לחפש את האשה לבנו, לארם נהרים שטופת עבודת אלילים, למצוא את רבקה ממשפחה מאוד בעייתית, אבא רשע, עובד עבודת אלילים, שמנסה לרצוח את אליעזר על ידי הרעלה (מדרש לקח טוב המכונה פסיקתא זוטרתא בראשית כד, לג), והיה שטוף בזימה, הוא היה מלך בארם נהרים, וכל בתולה שתנשא בוועל אותה לילה הראשונה (ילקוט שמעוני בראשית כד, קט), אח רמאי ידוע, רשע וחצוף שקופץ להשיב לפני אביו (רש"י בראשית כד, נ), חמדן שרוצה לשדוד את אליעזר (רש"י בראשית כד, כט), במקום כזה, במשפחה כזו מחפש אברהם אבינו את האשה לבנו יצחק? האם קרבת המשפחה שלהם לאברהם מחפה על כל פשעיהם? אתמהא!

יהודה בן תימא אומר, הוי עז כנמר, וקל כנשר, ורץ כצבי, וגבור כארי לעשות רצון אביך שבשמים (משנה אבות ה, כ).

מסביר הגאון הצדיק רבי דב יפה זצ"ל: המשנה לא אומרת רק: הוי עז, הוי גיבור, הוי קל, אלא – הוי עז **כנמר**, קל **כנשר**, גיבור **כארי**... הוא מביא בשם הגר"י צדקה זצ"ל שהמשנה באה לומר, שעלינו לעמול שתכונות אלו יהיו כה מושרשות בנו, עד שהם יהפכו להיות חלק **מהטבע** שלנו – כפי שהעזות, הגבורה והזריזות הן תכונות המושרשות בטבעם של אותם בעלי חיים, כי כל זמן שתכונות אלו אינן הופכות להיות חלק מהטבע, פעמים שמתגברים ופעמים שלא.

ומסיים רבי דב יפה זצ"ל את דבריו, שבאמת כשמורנו הגאון הצדיק ר' אליהו לאפיאן זצ"ל חיפש שידוך לבתו, הוא פנה לגאון ר' ירוחם זצ"ל ממיר, וביקש שיציעו לו בחור שיש לו מידות טובות מצד הטבע. ("לעבדך באמת" על תורה, אמונה, מועדים, במדור דברי חכמים, עמוד שלו).

"מעשה אבות סימן לבנים" (תנחומא לך לך ט – רמב"ן בראשית יב, ו – מהרש"א ח"א ע"ז ח:). התורה הקדושה באה ללמדנו מה לחפש בבואנו לבחור בן או בת זוג. אברהם אבינו נמנע מלקחת אשה לבנו מבנות כנען, "ארור כנען, עבד עבדים יהיה לאחיו" (בראשית ט, כה), אברהם הבין שהמידות של כנען מצד הטבע אינן טובות, וגם אם כנעני חי בחברה אחרת, חברה טובה, והוא זוכה לעבוד על עצמו ולהתגבר על טבעו, זה נפלא, אבל זה עדיין לא בדרגה של אדם שמידותיו טובות מצד הטבע, והוא במצב שלפעמים יתגבר ולפעמים לא. אשה כזאת אינה מתאימה לבנו יצחק. "כי אל ארצי ואל מולדתי תלך" אברהם אבינו חיפש לבנו אשה שבאה ממשפחה שיש לה מידות טובות מצד הטבע, גם אם המשפחה רחוקה מלהיות מושלמת, יש בה עדיין עובדי עבודה זרה ורשעים. אברהם אבינו הבין שמשפחה שמסוגלת להוציא מקרבה אנשים כמותו "אברהם אבינו עמוד החסד" וכ"שרה אמנו שחיה מאה עשרים ושבע שנים שכולן שווים לטובה" (רש"י בראשית כג, א), היא משפחה שבגננים שלה יש טבע טוב, ואפשר יהיה למצוא בה גם אשה שמידותיה טובות מצד הטבע, כמו רבקה אמנו בעלת החסד, שאמרה "שתה אדני... גם לגמליך אשאב עד אם כלו לשתות" (בראשית כד, יח-ט). וההוכחה הניצחת לטבעה הטוב היא שהצליחה להגיע לדרגה גבוהה בחסד, ולשמור על צניעותה, למרות שגדלה במשפחה של רשעים. "רבקה בת בתואל מפדן ארם אחות לבן", וכי עדיין לא נכתב שהיא בת בתואל ואחות לבן ומפדן ארם, אלא להגיד שבחה, שהיתה בת רשע, ואחות רשע, ומקומה אנשי רשע, ולא למדה ממעשיהם (רש"י בראשית כה, כ). רבקה לא היתה במצב שלפעמים היא מתגברת ולפעמים לא, כי לרבקה היו מידות טובות מצד הטבע, רק אשה כזאת היתה ראויה להיות אשתו של יצחק אבינו, להיות רבקה אמנו.

בחירת בן זוג לפי איכויותיו האישיות

"ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו המושל בכל אשר לו.. כי אל ארצי ואל מולדתי תלך ולקחת אשה לבני ליצחק. ותאמר אליו בת בתואל אנכי בן מלכה אשר ילדה לנחור.. ויאמר ברוך ה' אלהי אדני אברהם אשר לא עזב חסדו ואמתו מעם אדני אנכי בדרך נחני ה' בית אחי אדני.. ויביאה יצחק האהלה שרה אמו ויקח את רבקה ותהי לו לאשה ויאהבה.." (בראשית כד - ב, ד, כד, כז, כז).

אברהם אבינו שולח את עבדו אליעזר לארצו מולדתו כדי למצוא אשה ממשפחתו ליצחק. אליעזר זקן ביתו של אברהם מבין לבד שלא די בכך שהיא תהיה ממשפחתו של אברהם אלא צריך שהיא עצמה תהיה בעלת מדות טובות, והנס אכן קורה, רבקה עומדת במבחן "שתה וגם גמליך אשקה". היא אמנם ממשפחה לא טובה, אבא רשע, עובד עבודת אלילים, שמנסה לרצוח את אליעזר על ידי הרעלה (מדרש לקח טוב המכונה פסיקתא זוטרותא בראשית כד, לג), שטוף בזימה, הוא היה מלך בארם נהרים, וכל בתולה שתנשא בוועל אותה לילה הראשונה (ילקוט שמעוני בראשית כד, קט), אח רמאי ידוע, רשע וחצוף שקופץ להשיב לפני אביו (רש"י בראשית כד, נ), חמדן שרוצה לשדוד את אליעזר (רש"י בראשית כד, כט), אבל... ממשפחתו של אברהם אבינו. ויצחק מסכים להנשא לה על בסיס זה? הוא אינו חושש מהמשפחה הלא טובה ממנה באה? האם די לו בכך שהיא קרובת משפחה ממשפחת אביו אברהם? הוא לא צריך לפגוש אותה ולבחון את איכויותיה באופן אישי לפני החלטה הרת גורל זו, מי תהיה אשת חיקו, אם ילדיו, אמא של עם ישראל?

"ויאמר עבד אברהם אנכי. וה' ברך את אדני מאד ויגדל ויתן לו צאן ובקר וכסף וזהב ועבדים ושפחת וגמלים וחמרים. ותלד שרה אשת אדני בן לאדני אחרי זקנתה ויתן לו את כל אשר לו.. ויאמרו נקרא לנערה ונשאלה את פיה. ויקראו לרבקה ויאמרו אליה התלכי עם האיש הזה ותאמר אלך" (בראשית כד - לד-לו, נז-נח).

אליעזר מציע לרבקה ומשפחתה את יצחק בן אברהם כליל המעלות, הוא מספר שיצחק חשוב, שנולד מן הגבירה, והוא דומה לאברהם אביו בנוי, בחכמה ובמדות טובות, והוא גם עשיר מאוד כי קיבל מאביו את הברכה ואת העושר (ראה רש"י ומלבי"ם). רבקה שומעת את כל זה, ומסכימה ללכת. היתכן? ללכת להנשא לאדם על בסיס סיפורי העבד שהוא בא ממשפחה טובה ושגם הוא טוב כמוהם? מבלי לפגוש אותו עצמו ולבדוק את הדברים בעצמה? אולי יצחק גדל במשפחה טובה וחי לפי הקודים החברתיים שלהם, ולא משום שהוא עצמו אדם טוב?

התשובה לתמיהות אלו נמצאת בפסוקי התורה. אם נתבונן בפסוקים נראה שיצחק ורבקה לא קיבלו החלטה סופית להנשא זה לזו וזו לזה, עד שבדקו בעצמם שאכן בן הזוג ראוי מצד עצמו, בת הזוג ראויה מצד עצמה.

"**ויספר** העבד ליצחק את כל הדברים אשר עשה. ויביאה יצחק האהלה שרה אמו ויקח את רבקה ותהי לו לאשה ויאהבה וינחם יצחק אחרי אמו" (בראשית כד, 10-20).

יצחק אבינו מאזין ברוב קשב לדברי אליעזר, שומע את שלל מעלותיה, על אהבת החסד שלה, על כך שהיא טובה למרות המשפחה ממנה היא מגיעה, והוא עדיין לא מקבל החלטה. הוא מביא אותה לאוהל של שרה אמו, בודק ובוחן האם היא עצמה אכן ראויה לו לאשה, ורק אחרי שהוא רואה שהיא דומה לשרה אמו בצדקתה (מלבי"ם), רק אז, "ויקח את רבקה ותהי לו לאשה ויאהבה".

"**ויצא** יצחק לשוח בשדה לפנות ערב וישא עיניו וירא והנה גמלים באים. ותשא רבקה את עיניה ותרא את יצחק ותפל מעל הגמל. ותאמר אל העבד מי האיש הלזה ההלך בשדה לקראתנו ויאמר העבד הוא אדני ותקח הצעיף ותתכס" (בראשית כד, 10-16).

רבקה אמנו מאזינה בקשב רב לדברי אליעזר על שלל מעלותיו של יצחק, היא מסכימה ללכת ולבחון זאת בעצמה, אך עדיין לא החליטה אם תינשא לו, בתוך תוכה היא מקווה שהוא אכן האדם השלם שבו היא חפצה, אבל עדיין מקננים בלבה חששות, אולי הוא לא בדיוק מה שאומרים עליו, אולי הוא מתנהג בצדקות בגלל הבית בו גדל כמצוות אנשים מלומדה, ואינו עובד את ה' עבודה מתוך הכרה עצמית פנימית. "ויצא יצחק לשוח בשדה" יצחק לא התפלל רק תפילת שחרית שתיקן אביו אברהם, אלא תיקן תפילת מנחה בעצמו, "ותשא רבקה את עיניה ותרא את יצחק", רבקה מתבוננת ביצחק ורואה שידו שטוחה בתפילה (ילקוט שמעוני בראשית קט), היא מבינה שזהו אכן האדם השלם בו היא חפצה, יצחק אבינו אינו עובד את השם כמצוות אנשים מלומדה אלא מתקן תפילת מנחה, הוא צדיק אמיתי בכחות עצמו ולא רק בגלל הבית בו צמח, מיד "ותפל מעל הגמל... ותקח הצעיף ותתכס", כאן קיבלה את ההחלטה שהיא אכן רוצה להנשא לאדם גדול זה.

יצחק נושא את רבקה לאשה למרות משפחתה הלא טובה, כי הוא מבחין שהיא לא הושפעה ממשפחתה, הוא רואה את אישיותה הנאצלת ואת צדקותה. רבקה נישאת ליצחק לא בגלל משפחתו הטובה, אלא משום שהיא מבחינה שלמרות שהוא גדל במשפחה כזו טובה, הוא מצליח להתעלות ולסלול את דרכו העצמית בעבודת ה', במקום לחקות את הוריו כמצוות אנשים מלומדה.